אתונה לפני קאסל

מסר מעברה של אירופה שמהדהד בהווה שלה יוצר הצהרת פתיחה פוליטית חזקה לדוקומנטה 14. כריסטוס פרידיס מבקר בתערוכה הבין-לאומית ומוצא שההחלטה לפתוח אותה השנה באתונה לפני הפתיחה בקאסל אינה רק מיזם קולוניאלי של סצנת האמנות בגרמניה.

ביקורת מאת כריסטוס פרידיס יוני 13, 2017

-Baudet-Etienne-after-Nicolas-Poussin-Landscape-with Diogenes-1701-etching-engraving-Rijskmuseum.jpg

[1]אטיין בודה בעקבות ניקולא פוסן
נוף עם דיוגנס, 1701, תחריט

רייקסמוזיאום, אמסטרדם

כאשר המבקר מגיע אל הקומה הרביעית של הבניין המפואר המודרניסטי שבו שוכן המוזיאון הלאומי לאמנות עכשווית ואתרי ,בדרום הסארוני למפרץ עד ,למרחק נפרש הנוף .אתונה כל של מרשים פנורמי נוף לעיניו נגלה ,(EMST) האקרופוליס וגבעת ליקבטוס במרכזו. ה-EMST שוכן בבניין של מבשלת FIX הישנה, שתוכנן בשנת 1961 על ידי האדריכל הנודע טאקיס זנטוס (Zennetos). הבניין, ששופץ אחרי מאבקים ביורוקרטיים ועבודת בנייה מתמשכת, לא נפתח רשמית, להוציא כמה אירועים מיוחדים, ורוב תושבי אתונה עדיין לא ביקרו בו. החזית העצומה, החשופה, פונה אל שדרת סיגרו רבת הנתיבים, המחברת בין המרכז ההיסטורי לים. מעבר לשדרה שוכנת שכונת מעמד-הביניים קוקאקי (Koukaki), שבה בולטים מבני מגורים בגובה בינוני מאמצע המאה שעברה, שראו ימים יפים יותר. אחד מהם, ממש מול EMST/FIX, נראה עזוב וריק לגמרי. דלתות המרפסות חסרות בכל אחת משבע קומותיו. ברור למדי שזה מצבו של המבנה כבר שנים רבות. מבחינה מסוימת, התדרדרותו דומה לדרדורה של יוון במדרון הכלכלי אל מצוקות המיתון. יוון חווה בימים אלה חוסר יציבות כלכלי, חברתי ופוליטי, שיעורי עוני גבוהים, משבר פליטים, גזרות כלכליות קשות, צמצומים, ובסך הכול מצב שנראה ללא מוצא. בכל זאת תושבי יוון מצליחים לשרוד. האם לכך התכוונו המארגנים כשהחליטו שדוקומנטה 14 תיפתח באתונה ולא בקאסל, כנהוג מדי חמש שנים? באופן לא מפתיע, זהו בדיוק המקרה: המצב הנוכחי באתונה השפיע ועיצב את התערוכה הענקית ורבת הפנים שמוצגת לקהל הרחב מאז השמונה באפריל השנה.

באותו היום נפתחה דוקומנטה 14 בפעם הראשונה בהיסטוריה שלה מחוץ לגרמניה. נשיא יוון (הרפובליקה ההלנית), פרוקופיוס פבלופולוס, היה הנואם הראשי בטקס הפתיחה. נשיא גרמניה, פרנק וולטר שטיינמאייר, היה אורח הכבוד. מספר מוזמני הטקס היה מוגבל, ולכן רק מעטים יכלו לדווח על תגובתו של מר שטיינמאייר למוצג אקספרסיבי במיוחד שהוצב מטרים ספורים מהכניסה לבניין: מכל מתכת מלבני ממולא בזיתים, עבודתה של האמנית מרטה מינוחין (Minujin). האם היה זה דימוי של פירעון, או מנחה, שהיוונים משלמים כדי לכסות את חובם? זה בוודאי אומר שהמבקר נחת בעיר השרויה במשבר כלכלי, ומכאן שכל האמנות שיראה בבירה היוונית תשקף עובדה זו בכל דרך אפשרית. הקרדיט על ההחלטה רבת ההשראה לפתוח את דוקומנטה 14 באתונה לפני קאסל הוא כולו של מנהלה האמנותי, אדם שימצ'יק (Szymczyk).

d14_Marta_Minujin_Performance_©_Mathias_Voelzke-010LOWRES.jpg
[2]

[3]מרטה מינוחין, תשלום החוב היווני לגרמניה בזיתים ובאמנות, 2017
מיצג EMST – המוזיאון הלאומי לאמנות עכשווית, דוקומנטה 14

צילום: מתיאס וולצקה

מיד בכניסה לגלריה בקומת הקרקע של המוזיאון הלאומי לאמנות עכשווית (EMST) יראה המבקר לוח נחושת מקורי של אטיין בודה (Baudet) בעקבות ציורו של ניקולא פוסן (Poussin)*נוף עם דיוגנס* (*Landscape with Diogenes*). היצירה משנת 1647 מתארת את הפילוסוף היווני על רקע ארמון בלוודרה (Belvedere) מתקופת הרנסנס המאוחר ברומא,

ששימש את הוותיקן כבית אוצר לאכסון יצירות אמנות ועתיקות. בהקשר היווני הקלאסי זהו הפרתנון של פריקלס, בית אוצרות שהכיל את המנחות והמסים ששולמו לברית הדליאנית. דיוגנס צופה בנער שמצמיד את כפות ידיו כדי לשתות מים, והוא מניח על האדמה את רכושו היחיד, ספל צנוע שמסמל את ההתנערות מכל קניין חומרי. דימוי זה הוא מסר מעברה של אירופה שמהדהד בהווה ויוצר הצהרת פתיחה פוליטית חזקה לתערוכה החשובה.

זה בלתי רגיל שמקום כמו אתונה – עיר אירופאית חשובה, אולי, וכן בירה לאומית, אך בהחלט לא עיר בין-לאומית או מחוז עלייה לרגל מבחינת אמנות – יארח תערוכה ענקית שכזו, שנפרשת על לא פחות מארבעים ושבעה אתרים ציבוריים ברחבי העיר. מעולם לא הייתה סצנת האמנות באתונה מעורבת באירוע בסדר גודל כזה. כמובן שהאירוע משך מספר גדול מאוד של מבקרים, שרובם לא נחשפו מעולם לאמנות עכשווית בין-לאומית. אפשר לומר שזהו הישג חשוב לאתונה. ראש העיר, גיאורגוס קמיניס, היה מעורב אישית והעמיד את כל החללים והמבנים האפשריים לשימוש דוקומנטה 14. הרשימה הארוכה כוללת את ככרות וגני העיר, המוזיאונים, האצטדיונים, שדרות עמודים נסתרות ונשכחות, תיאטרונים, אולמי קולנוע באוויר הפתוח, מוזיאון ההתנגדות הדמוקרטית והאנטי-דיקטטורה (היכן שנפתחה באוקטובר האחרון "The Parliament of Bodies", כגון האגורה, הליצאום של אריסטו, וגם בית העלמין הראשון של אתונה, האוניברסיטה החקלאית של אתונה והאקדמיה לאמנויות חזותיות, האקדמיה למוזיקה, מוזיאון בנאקי (Benaki) המהולל, המוזיאון הנוצרי-ביזנטי, הסינמטק, מגרון קלסיים ללימודים האמריקני הספר בית של (Gennadius) גנאדיוס ספריית ,אתונה של הקונצרטים אולם – (Megaron) המוזיאון הארכיאולוגי בפיראוס, ועוד רבים.

[d14_Andreas_Angelidakis_Unauthorized_Athinaiki_Techniki_Polytechnio_](#)
[4] [8_©_Angelos_GiotopoulosCMYK.jpg](#)

[5]אנדריאס אנגלידקיס, Techniki Athinaiki, מראה הצבה, 2017
פוליטקניקו 8, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: אנגלוס גיאוטופולוס

לחלק ניכר מ-160 האמנים המציגים בתערוכה אין הכרה בין-לאומית נרחבת. רבים באים ממדינות שאינן במערב ובצפון כדור הארץ. כמה מהם חדשים ואחרים כבר ידועים יותר. הם מגיעים מארצות כמו אפגניסטן, איראן, עירק, תימן, פקיסטן, מונגוליה, הודו, אלבניה, סרביה, רוסיה, ומעוד ארצות בתת-סהרה ובמערב אפריקה (מאלי, קמרון, ניגריה, קונגו וסנגל). חלק מן האמנים האוסטרלים המשתתפים בתערוכה הם אמנים אבוריג'ינים-ילידיים. 17 אמנים יוונים, בין אמנים מערביים רבים, משלימים את הרשימה. זו כוללת אמנים כמואנדריאס אנגלידקיס [6] את שהציג ,(Angelidakis) *Athinaiki Techniki* , משרד שבודק את המדדים הפסיכו-טכניים של בנייתה של אתונה, הממוקם במשרד הטכני של אביו המנוח של האמן (שבנה את אתונה המודרנית בשנות החמישים והשישים); אואפוסטולוס גיאורגיו [7] שצייר שהדמויות ,(Georgiou) מבקרות במגרון, אולם הקונצרטים של אתונה, מבנה שהוא התגלמות השחיתות הפוליטית והכלכלית של העשורים האחרונים.

הרעיון המוביל הוא לרוב פוליטי וביקורתי: גינוי הקולוניאליזם, השיטות חסרות החמלה של הקפיטליזם המודרני המאוחר, חיסול התרבויות הילידיות, הגירה, שנאת זרים, לאומנות ונאציות, זיכרון קולקטיבי, אלימות המדינה, ואחרון חביב - הרס אקולוגי. הציור אינו מדיום בולט בדוקומנטה, ודווקא צילום, פיסול, וידאו והצבות מוזיקה וסאונד זוכים להדגשה, וגם מיצגים שמתרחשים בחללים שמעולם לא שימשו לכך.

d14_Apostolos_Georgiou_Untitled_2013_Megaron_©_Angelos_Giotopoul **[8]** osLOWRES.jpg

[9] אפוסטולוס גיאורגיו, ללא כותרת, 2013, אקריליק על בד
מגרון, אולם הקונצרטים של אתונה, דוקומנטה 14

צילום: אנגלוס גיאוטופולוס

המוזיאון הלאומי לאמנות עכשווית הוא חלל התצוגה הגדול ביותר, והוא מאגד בתוכו מספר עצום של עבודות שביחד מכתיבות את אופייה של דוקומנטה 14. שלושת האתרים המרכזיים הנוספים הם האקדמיה הלאומית למוזיקה, בית הספר לאמנות של אתונה (ASFA), ושלוחת פיראוס של מוזיאון בנאקי. חוויית דוקומנטה 14, על פי ההצהרה הרשמית, מציעה "הזדמנות לחקור היסטוריות לא מסופרות, לא גמורות או מואפלות, ולשאוב השראה ממוזיאולוגיות חדשניות כגון אלו שהוצגו על ידי האמנים". כמו באתונה העתיקה, המבקר נדרש לשוטט ארוכות תוך הרהורים, ולהשקיע קצת במחקר כדי לפענח את חידת דוקומנטה 14. צריך לחבר נקודות רבות ולבחון הרבה סיפורים כדי לגלות את השלם מתוך כל חלקיו.

המבנה בו שוכן בית הספר לאמנות של אתונה, ברחוב פיראוס, היה פעם בית חרושת לטקסטיל, וכיום הוא אחד מחללי התצוגה החשובים של התערוכה. החלל מקבל את פני המבקרים בשלט של האמן האוסטרליגורדון הוקי [10] ,(Hookey) שמכריז ממקומו מעל לכניסה הראשית: "אחד במומה (MoMA), אלפים בשדה הקרב", משפט ששם לצחוק את האמירה היוונית הפופולרית "אחד באדמה, אלפים בשדה הקרב". באולם התצוגה ע"ש ניקוס קסנליס (Kessanlis) באקדמיה, מוצגות בעיקר עבודות שעוסקות באקולוגיה, בפמיניזם ובחינוך ניסיוני שמערב אופני הוראה שיתופיים ובלתי מקובלים. רבות מהעבודות הן עבודות וידאו, אך יש גם מיצבים ענקיים. שלוש עבודות עוקבות אחרי בתי ספר ואתרים אחרים שחולשים על התערוכה:*Amereida Phalène Latin South América*מ-2017, של סיודאד אביירטה (Abierta Ciudad), שהיא בחלקה קומונה ובחלקה ניסוי פדגוגי, מוולפראיסו שבצ'ילה; (*Matanzas Sound Map*-(2017 של מריה מגדלנה קמפוס-ונס (Pons-Campos) וניל לנרד, שחקרו את צליליה של העיר מטנזס בקובה, המכונה אתונה הקובנית; ושנטיניקטן י'מוקרג בהרי בנוד של עבודתו דרך שמוצג מבנגל (Tagore) טאגור רבינדרנת של הספר בית ,(Shantiniketan) המנוח (Mukherjee).

d14_Maria_Magadelena_Campos_Pons_and_Neil_Leonard_Mantanza_Sou
[11] nd_Map_ASFA_©_Angelos_GiotopoulosLOWRES.jpg

[12]מריה מגדלנה קמפוס-פונס וניל לנרד, 2017 Map Sound Matanzas, מיצב סאונד ופיסול
בית הספר לאמנות של אתונה (ASFA), דוקומנטה 14, אתונה

צילום: אנגלוס גיאוטופולוס

האקדמיה למוזיקה (Athinon Odeion) היא מבנה שבנייתו לא נגמרה, בתכנונו של האדריכל המנוח יואניס דספוטופולוס (Despotopoulos), היוונית הארכיטקטורה של המרתקים החזונות אחד את ייצג הקודמת המאה של הששים שבשנות מיזם ונבע, בעקבות מלחמת העולם השנייה, מחשיבה על מדיניות תרבות מתקדמת. האקדמיה למוזיקה שוכנת בקומה הראשונה, בעוד דוקומנטה 14 מנצלת את החללים התת-קרקעיים של המבנה שבעבר שימשו את המוזיאון הלאומי לאמנות עכשווית. כאן אפשר לראות או לשמוע עבודות של אקינדובה אקינביי (Akinbiyi), אוסקר מסוטה (Masotta), ביאטריז גונזלז (Gonzalez), תזמורת הסקרץ' של קורנליוס קרדיו (Cardew Cornelius of Orchestra Scratch),פאולין אוליברוס (Oliveiros) [13] וויאני כריסטו [14] יווני מלחין, האחרון של (continuum) "רצף"ה מושג .(Christou). מודרניסטי ומיסטי, סיפק את המסגרת הניסיונית לסדנאות משותפות ליוצרים, אוצרים וצוות התערוכה. המטרה במקרה זה הייתה לפענח יחד את הפרקטיקות של מלחינים כגון כריסטו, אוליברוס ותזמורת הסקרץ', וגם דור חדש של אמנים. הם מנסים לבחון את "הרגלי הקניין, כישורי השימור, פעולות מיותרות של משטור, וההנאה מצריכה". מיזם מרכזי היה שימורו של Synthi EMS 100, סינתסייזר אנאלוגי נדיר שנרכש על ידי קבוצת מחקר מוזיקה מאתונה בשנות השבעים המוקדמות,

ולא היה בשימוש מעל לעשרים שנה. עם שחזורו הוא יהיה אחד הבודדים מסוגו שעדיין פועלים בעולם כולו. חמש יצירות שהוזמנו עבור הכלי ינוגנו במגרון ויחברו את טכנולוגיית המוזיקה ההיסטורית אל דור חדש של יוצרי מוזיקה אלקטרונית.

d14_Miriam_Cahn_Installationview_Benaki_©_Stathis_MamalakisLOWRE **[15]** S.jpg

[16]מרים קאהן, מראה הצבה
מוזיאון בנאקי – שלוחת רחוב פיראוס, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: סטתיס ממלקיס

האספן אנטוניס בנאקיס (Benakis), בנו של עמנואל בנאקיס, שהיה סוחר ופוליטיקאי יליד אלכסנדריה, הקים את מוזיאון בנאקי, אחד המוזיאונים החשובים ביוון. ארבע משלוחות המוזיאון מארחות תערוכות פתוחות לציבור של דוקומנטה 14: גלריית אוספי האמנות האיסלמית בשלוחת קרמאיקוס (Kerameikos), גלריית ניקוס חדג'יקיריאקוס-גיקה (Nikos Hadjikiriakos-Ghika Gallery), מנטיס מרכז (Mentis) ,מסורתי טקסטיל לשימור ,פיראוס רחוב ושלוחת .באחרונה אפשר למצוא, בין השאר, את סדרות רישומי הפחם של מרים קאהן (Cahn) ואת המיצב המרשים שלרועי רוזן [17], *חיה ומות כאווה בראון*)*Live and Die as Eva Braun*) (1995-97). עבודתו של אל חדג'י סי (Sy)*המוזיאולוגיה החדשה*) *La nouvelle muséologie*) (2017) כוללת שולחנות קצבים, עצמות, שריונים של סרטנים ורכיכות, אבן, גרזן, שורשים, עלים, בקבוקים, אדמה, זרעים, אפר, מים, ואת*המסכה החדשה*)*Le nouveau masque*) (שמן על פלקסיגלס ועץ, 2016). לצדה עבודה של צ'יבומבה קנדה מטולו (Matulu), שבשנות השבעים יצר סדרה של 101 ציורים שייצגו את ההיסטוריה של עמו שנחרב תחת טראומת הקולוניזציה ועוצב מחדש בידי כוחות המיליטריזציה והניאו-איפריאליזם

הכלכלי.*Anestis*(וידאו דיגיטלי מומר מסרט סופר-8 מ"מ, 2017), סרטו האילם, בשחור-לבן, של האמן היווני קונסטנטינוס הדזיניקולאו (Hadzinikolaou) חושף מלנכוליה ודיכאון בדימויים יום-יומיים פשוטים. המיצב מכיל גם ספר אדום בכריכה קשה שהיה ההשראה לווידאו.

d14_Roee_Rosen_Live_And_Die_As_Eva_Braun_Installationview__©_Stat
[18] his_MamalakisLOWRES.jpg

[19]רועי רוזן, חיה ומות כאווה בראון, מדיה מעורבת על נייר, מראה הצבה מוזיאון בנאקי – שלוחת רחוב פיראוס, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: סטתיס ממלקיס

d14_El_Hadji_Sy_La_Nouvelle_Museologie_Benaki_©_Stathis_Mamalakis
[20] LOWRES.jpg

[21]אל חדג'י סי, המוזיאולוגיה החדשה, 2017, חומרים שונים מראה הצבה
מוזיאון בנאקי – שלוחת רחוב פיראוס, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: סטתיס ממלקיס

האוניברסיטה החקלאית של אתונה, הממוקמת ביירה אודוס (Odos Iera), הדרך הקדושה העתיקה המחברת את השער הקדוש בקרמאיקוס למקדש האלה דמטר בנמל אלפסינה (אלאוסיס), מארחת אתאבובקר פופנה [22] אמן ,(Fofana) ממאלי. הוא הכניס עדר של 54 כבשים צבועות באינדיגו לבוסתן מעברה השני של דרך יירה אודוס, אחת עבור כל מדינה באפריקה.

[23] d14_Aboubakar_Fofana_Ka_Touba_Farafina_ye_Agricultural_University_Athens_©_Stathis_MamalakisLOWRES.jpg

[24]אבובקר פופנה, yé Farafina touba Ka (ברכה אפריקנית), 2017, 54 טלאים, יבשת אפריקה, אינדיגו, דשא ובני אדם
האוניברסיטה החקלאית של אתונה, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: סטתיס ממלקיס

גבעת פילופפו נקראה על שם גאיוס יוליוס אנטיוכוס אפיפנס פילופפוס, קונסול ואיש מנהל רומאי שמונה על ידי הקיסר הדריאן. בשנות החמישים האדריכל היווני דימטיריס פיקיוניס (Pikionis) שימר ותכנן מחדש את האזור, ויצר מערכת שבילים שמקשרת בין הגבעה לבין האקרופוליס, וגם בנה שם ביתן. במסגרת התערוכה הציבה האמנית רבקה בלמור [25] (Belmoree) האקרופוליס אל הישר שמשקיף ביד חצוב שיש אוהל הגבעה בראש.

d14_Rebecca_Belmore_Biinjiya_iin_Onji_Filopappou_Hill_©_Fanis_Vlastar asLOWRES.jpg **[26]**

[27]רבקה בלמור, מבפנים (Onji iing'Biinjiya)
גבעת פילופפו, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: פניס ולסטרס

התערוכה שמה דגש חזק על קולנוע ועל מוזיקה. הקולנוען, המשורר והסופר האגדיונאס מקאס [28]נוכח היה (Mekas) בהקרנה מיוחדת של סרטיו המוקדמים, שנערכה לכבודו בארכיון הסרטים היווני (Tainiothiki), בעוד בבית העלמין הראשון של אתונה, תחת עצי ברוש ואורן ובינות לפסלי קבורה בסגנון ניאוקלסי, במקום בו קבורים כמה מהיוונים הידועים ביותר,פופ ל. [29] את מציג (Pope L.)*Whispering Campaign*, עבודה אבסטרקטית ואוירתית שמוצגת באתרים שונים בעיר, מחלחלת ונטמעת בחלל ובתשתיות העירוניות של אתונה ושל קאסל במשך 2017. פופ ל. חקר את שתי הערים בעזרת מקומיים ודוברי השפות וקודד אותן לתוך מידע שנלחש כהיסטוריה מוקטנת של שתי ערי דוקומנטה 14.

d14_Pope_L_From_Whispering_Campaign_Cantina_Social_copyright_fred
[30] die_faulkenberryLOWRES.jpg

[31]פופ ל., Campaign Whispering 2016-17, מיקומים שונים, מראה הצבה
קנטינה סוציאל, אתונה, דוקומנטה 14

צילום: פרדי פ.

בסטואה-טו-ויוליו (Vivliou tou Stoa), "שדרת הספרים" שבמרכז אתונה, שם נמצאות חנויות הדגל של בתי ההוצאה לאור, אחד המו"לים מארח העתקים בטכניקה של שפשוף עיפרון על נייר של סטלות שיש, שעליהן גולפו מסמכי החברה של יוגואקספורט, "תאגיד עוור, בלתי מזדהה, בעל פה", שנוסד על ידי האמנית אירנה היידוק (Haiduk) בארצות הברית ומושבו בבלגרד. בו בזמן, בליצאום של אריסטו, האתר הארכיאולוגי של האקדמיה שייסד הפילוסוף הקדום, פוסטקומודיטי (Postcommodity) של לקונסרבטוריון מקום בקרבת ,המודרנית העיר בלב ממש ,נפלא אתר זהו .סאונד מיצב מעלה של אתונה. רמקולים מדויקים ברמה צבאית פועלים בניגוד לייעודם הממשטר כשהם מספרים דרך מוזיקה סיפורים של עקירה בכוח, הגירה ומעברים. חלקם מושרים וחלקם מדוברים, בעוד אחרים מועברים רק באמצעות שקט.

עד יולי 2017 אפשר יהיה לטעון שאתונה היא בירת האמנות של אירופה. לא כולם שותפים לאבחנה זו. קבוצת פוליטיקאים יוונים רואה את דוקומנטה 14 (שלמען האמת היא פריווילגיה ומתנה לעיר) כפרויקט קולוניאלי של סצנת האמנות הגרמנית וכפלישה נאצית מודרנית אל העיר רבת הימים. למרות זאת, 1500 עיתונאים מרחבי העולם ביקרו באתונה בסוף השבוע בו נפתחה התערוכה, בנוסף למאות אמנים, אוצרים ואספנים. כל הגלריות והמוזיאונים התחברו לדוקומנטה 14. התכנית השבועית של הופעות, קונצרטים ופתיחות מעולם לא הייתה עשירה יותר, וצופים מכל הגילים התרוצצו בכל העיר כדי לחוות כמה שיותר אמנות. אין לדעת עוד עד כמה הצליחה דוקומנטה 14 לגלם, לבטא ולדבר על המשברים הפוליטיים היוונים והבין-לאומיים (ועד כמה המריץ אותה ההקשר של אתונה). בינתיים, זהו באמת אירוע-על שחובה לראותו.

דוקומנטה 14 [32]תוצג באתרים שונים באתונה עד ה-16 ביולי, 2017.

Source URL: https://tohumagazine.com/he/article/%D7%90%D7%AA%D7%95%D7%A0%D7%94-%D7%9C%D7%A4%D7%A0%D7%99-%D7%A7%D7%90%D7%A1%D7%9C

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Baudet-Etienne-after-Nicolas-Poussin-Landscape-with-Diogenes-1701-etching-engraving-Rijskmuseum.jpg
[2] https://tohumagazine.com/he/file/d14martaminujinperformance%C2%A9mathiasvoelzke-010lowresjpg
[3] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Marta_Minujin_Performance_%C2%A9_Mathias_Voelzke-010LOWRES.jpg
[4] https://tohumagazine.com/he/file/d14andreasangelidakisunauthorizedathinaikitechnikipolytechnio8%C2%A9angelosgiotopouloscmykjpg
[5] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Andreas_Angelidakis_Unauthorized_Athinaiki_Technik_Polytechnio_8_%C2%A9_Angelos_GiotopoulosCMYK.jpg
[6] https://angelidakis.com/
[7] http://rodeo-gallery.com/artists/apostolos-georgiou/
[8] https://tohumagazine.com/he/file/d14apostolosgeorgiouuntitled2013megaron%C2%A9angelosgiotopouloslowresjpg
[9] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Apostolos_Georgiou_Untitled_2013_Megaron_%C2%A9_Angelos_GiotopoulosLOWRES.jpg

[10] http://www.milanigallery.com.au/artist/gordon-hookey
[11] https://tohumagazine.com/he/file/d14mariamagadelenacamposponsandneilleonardmantanzasoundmapasfa%C2%A9angelosgiotopouloslowresjpg
[12] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Maria_Magadelena_Campos_Pons_and_Neil_Leonard_Mantanza_Sound_Map_ASFA_%C2%A9_Angelos_GiotopoulosLOWRES.jpg
[13] http://paulineoliveros.us/
[14] http://www.janichristou.com/
[15] https://tohumagazine.com/he/file/d14miriamcahninstallationviewbenaki%C2%A9stathismamalakislowresjpg
[16] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Miriam_Cahn_Installationview_Benaki_%C2%A9_Stathis_MamalakisLOWRES.jpg
[17] http://roeerosen.com/tagged/home-page
[18] https://tohumagazine.com/he/file/d14roeerosenliveanddieasevabrauninstallationview%C2%A9stathismamalakislowresjpg
[19] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Roee_Rosen_Live_And_Die_As_Eva_Braun_Installationview__%C2%A9_Stathis_MamalakisLOWRES.jpg
[20] https://tohumagazine.com/he/file/d14elhadjisylanouvellemuseologiebenaki%C2%A9stathismamalakislowresjpg
[21] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_El_Hadji_Sy_La_Nouvelle_Museologie_Benaki_%C2%A9_Stathis_MamalakisLOWRES.jpg
[22] http://www.aboubakarfofana.com/
[23] https://tohumagazine.com/he/file/d14aboubakarfofanakatoubafarafinayeagriculturaluniversityathens%C2%A9stathismamalakislowresjpg
[24] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Aboubakar_Fofana_Ka_Touba_Farafina_ye_Agricultural_University_Athens_%C2%A9_Stathis_MamalakisLOWRES.jpg
[25] http://www.rebeccabelmore.com/
[26] https://tohumagazine.com/he/file/d14rebeccabelmorebiinjiyaiinonjifilopappouhill%C2%A9fanisvlastaraslowresjpg
[27] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Rebecca_Belmore_Biinjiya_iin_Onji_Filopappou_Hill_%C2%A9_Fanis_VlastarasLOWRES.jpg
[28] http://jonasmekas.com/diary/
[29] http://www.miandn.com/artists/pope-l
[30] https://tohumagazine.com/he/file/d14popelfromwhisperingcampaigncantinasocialcopyrightfreddiefaulkenberrylowresjpg
[31] https://tohumagazine.com/sites/default/files/d14_Pope_L_From_Whispering_Campaign_Cantina_Social_copyright_freddie_faulkenberryLOWRES.jpg
[32] http://www.documenta14.de/en/